

Dr. FRANTIŠEK LEXA:

AMEN-NACHT

**PRAHA
1917**

vyšlo v 600 exemplářích s dřevoryty Zd. Weidnera nákladem Dr. F. Lexy. Tiskem „Politiky“ v Praze 1917.
Jako faksimile původního vydání vydala v roce 1994 nakladatelství Půdorys a Lege artis nákladem 1500 výtisků

Za vlády Veličenstva krále horního i dolního Egypta Men-cheper-Re-a, syna Reova Tutmesa, žil v Totově chrámu v Hermopoli kněz Amenacht. Podivínem jej nazývali soudruzi jeho proto, že žil zcela jinak, než oni. Ač byl nejučenějším mužem své doby a měl tolik vůle, že i nejvyšší úředníci cítili se před ním slabými a plnili jeho přání a pokyny tak ochotně jako rozkazy Jeho Veličenstva, ač si dobyt okamžitě přízně každého, s kým se setkal; ač jméno jeho slaveno bylo ve všech chrámech obou říší, tak že nikdo nebyl schopen vysokých úradů tak jako on, přece byl jen knihovníkem chrámu, protože s díky odmítl každé povýšení ku podivu všech.

Jeho život byl vzorný až na jedinou skvrnu, kterou mu promíjeli, ač byla těžkým poklesem proti mravnosti; zůstal totiž svoboden a nestaral se o to, aby zanechal po své smrti potomstvo, které by pečovalo o posmrtný kult jeho ducha a zachování jeho památky, ačkoliv by ráda se stala manželkou jeho každá žena, kterou by byl o to požádal.

Ve svém mládí takovým nebyl; vzpomínky na šťastné dětství a na konec jeho, jenž rozdrtil v něm víru v pozemské štěstí, ovládly jeho city tak, že v srdci jeho nezůstalo místa pro nové dojmy z tohoto světa.

Byl synem Amen-mesa, Amonova velekněze v Karnackém chrámu, jenž byl ve veliké vážnosti pro svoji zbožnost a lásku k bližnímu. Právili o sobě v nápise hrobky své: „Ani otroku jsem neublížil, nikdy nikdo neplakal k vůli mně. Byl jsem otcem sirotkům, manželem vdovám a dobrým pánem svým poddaným. Odíval jsem nahé, krmil hladové, napájel žíznivé, zbloudilé uváděl jsem na pravou cestu a přes Nil převážel jsem ty, kteří neměli vlastní lodi. Dával jsem oběti bohům a duchům zemřelých a plnil jsem rozkazy krále, takže všickni milovali mě s nebylo nikoho, kdo by mě byl nenáviděl,“ - nebyly to pouhé fráze, jako v jiných hrobech, nýbrž úplná pravda, kterou Amen-mes směl povědět před tváří Osira a čtyřiceti dvou členů soudního sboru božského v říši západu, aniž k tomu potřeboval oněch kouzelných

prostředků, jimiž duchové zemřelých hříšníků snažili se takovým lživým řečem dodatí zdánlivého lesku pravdy.

Amen-mes měl synáčka Amen-nachta a dcerušku Merit-ites, kteří - nemajíce matky, jež záhy odešla k žijícím v západní říši Osirově -již v nejtětlejším mládí přilnuli k sobě tak, že druh druhu stal se nezbytným nejen při dětských hrách, ale i později při vážném zaměstnání.

Merit-ites s počátku těžce nesla odloučení od bratra, navštěvujícího chrámovou školu, nedočkavě čekávala vždy jeho návratu a když přišel, zahrnovala jej otázkami, čemu se ve škole učil; představovala si, že učení jest asi něco velice krásného a zábavného, když lze pro ně zapomínati na hry, na zpěv i na potulky po rozlehlé chrámové zahradě, jež měly pro ně až doposud tolik půvabů. Amen-nacht, hrdý na svoje nové zaměstnání, odbýval posměšně její otázky, a když se proto na něj zlobívala, vysvětloval jí, že jeho učení jest mnohem obtížnější než zpěv, hra na harfu a tanec, jimž se ona učila, vzdělávajíc se na chrámovou zpěvačku.

Jednou však, když na něj doléhala, usilovněji než jindy, načrtal jí s úsměvem na stěp ze džbánů několik značek svatého písma a nedbale jí vyložil jejich význam. Domníval se, že upokojí tím její zvědavost, sprostí se jejího naléhání a zaplaší s jejího čela chmury, jež vyvolávalo často jeho odmítání. Ale zmýlil se; k jeho největšímu podivu Merit-ites žádala, aby jí psal a vysvětloval význam značek dále, a když celý stěp byl úplně popsán, črtala mu neuměle na jiný stěp značky, jež jí ukázal a opakovala mu správné vysvětlivky, které jí podal. Když jí za to pochválil, měla velikou radost a doléhala, aby jí učil čísti a psát, tak dlouho, až svolil. Od té doby sedávali spolu u chrámové zdi a střepey z rozbitých nádob nahrazovaly jim krokodýla, otvírajícího tlamu a mrskajícího ocasem, otrokyni, rozmílající kamenem zrní na mouku a jiné hračky, jimiž dosud se bavívali.

Amen-nacht učil se rád, a jeho touha po vědění přenášela se i na Merit-ites. Společná práce vytlačila společné hry, a protože pracuje se každému mnohem snáze, ví-li, že o jeho práci někdo se zajímá, a mnohem radostněji, když nepracuje sám, nýbrž s někým, k němuž ho poutají vřelé city, budil Amen-nacht pozornost učitelů svými neobyčejnými úspěchy. O sestře jeho Merit-ites mluvilo se záhy nejen v Thebách, nýbrž i do jiných vzdálených chrámů egyptských rozšířila se pověst o dívce, která umí čísti a psát a učí se všem vědám jako muži.

Merit-ites dospívala a její náklonnost k bratru proměnila se ve vroucí lásku, jež naplňovala její srdce bezmezným štěstím, když viděla, že Amen-nacht k ní plane stejnými city a že otec přeje si toužebně spojení je manželským svazkem.

Amen-nacht vstoupil již do chrámových služeb, byv na svoji žádost přidělen ke chrámové knihovně, kde měl nejlepší příležitost uplatniti a rozhojniti svoje vědomosti. Merit-ites překročila již třemi měsíci patnáctý rok svého života a otec její dokončoval již přípravy ke sňatku, když nepřítel světa Set svedl je s cesty radosti a štěstí na cestu smutku a neštěstí.

Dobrý bůh, král horního a dolního Egypta O-cheper-ka-Re, syn Reův Tutmes odebral se do nebeských výšin k otci svému Reovi, aby od něho přijal odměnu za osvobození obou zemí z nadvlády pastýřských vládců, kteří dvě stě let v porobě drželi obyvatele obou nilských břehů. Jakmile truchlivá zvěst roznesla se po celé osiřelé říši od kataraktů až k hořkým jezerům, zachvácen byl Egypt zhoubnými zmatky. Boje, jež vzplanuly mezi dědičkou Horova trůnu Hat-šepset-chnemt-Amonou a jejím bratrem Tutmesem, zasáhly krutě do všech vrstev obyvatelstva obou zemí. Přátelé stávali se nepřáteli, úředníci byli sesazováni a jinými spolehlivějšími nahrazováni, mnohé rodiny byly boji o své členy olupovány - v této krušné době opustil Amen-mes tento svět, aby žil v družině Osirově na věky věkův.

Tehdy právě podařilo se Tutmesovi na čas zmocniti se vlády, a protože velekněz Amona Karnackého měl veliký politický vliv, svěřil tento úřad svému stoupenci Meri-amonovi. Byl to člověk občanského původu, úplně bezcharakterní, nevalného vzdělání, toužící jedině po moci a slávě, již však nemohl pro své četné nedostatky dosáhnouti. Dal se proto do služeb Tutmesa, jenž sháněl skvělými sliby kde koho, aby počtem svých přívrženců překonal spravedlivé nároky své sestry. Tutmes poznáv, že Meri-amon nelekne se žádných prostředkův, jimiž by mohl moc svou upevniti, učinil jej veleknězem Amonovým; byl totiž přesvědčen, že Meri-amon pro něj učiní vše - nelekaje se ani krve, bude-li toho třeba - protože moc Tutmesova jest mocí Meri-amonovou. A nezklamal se. Jakmile nový velekněz Amonův nastoupil na svůj úřad v Karnackém chrámu, snažil se všemi prostředky upevniti vládu Tutmesovu a tím i vlastní moc, a neopomenul ničeho, čím by svoje postavení zabezpečil a tak proměnil Tutmesův dočasný úspěch v trvalé vítězství. Seznav oblibu, jaké těšila se Meri-ites, a naděje, jež v ni byly skládány, nabyt přesvědčení, že nemůže lépe moc svoji upevniti, než spojí-li její osudy s osudy svými. I rozhodl se, pojmouti ji za manželku. Přímo ucházeti se o ni nesměl; protože by byl jistě narazil na odpor její i veškerého kněžstva, a ona jsouc varována a chráněna, mohla mu

snadno uniknouti. Bylo tedy nutno uskutečnit sňatek bez jejího svolení a bez vědomí ostatního kněžstva. To nebylo obtížno jemu, chráněnci Tutmesovu. Vyličil Tutmesovi výhody, plynoucí z tohoto spojení pro sebe i pro něj, a ten uznáv to, vydal královský rozkaz, jímž dává Merit-ites Meri-amonovi za manželku.

Maje v rukou královský rozkaz, ověřený pečetí Jeho Veličenstva, rozhodl se Meri-amon, že bude jednat rychle. Dal střežiti Amen-nachta i jeho sestru a nařídil, aby ho o každém jejich kroku zpravili:

Když druhého dne ráno sluha ho vzbudil a oznámil mu, že oba sourozenci odešli na procházku do chrámových zahrad, jak bylo jejich každodenním zvykem, rychle se ustrojil a se dvěma otroky a královským rozkazem vydal se za nimi. Nalezl je sedící na břehu Nilu s rukama kolem krku ovinutýma, mlčky pozorující ranní ruch, jež vzbudil Re, vypluv ve své lodi po boji, vítězně skončeném s temnotou, z východního horizontu nebe. Kdyby bylo srdce Meri-amonovo bývalo v rovnováze s rozumem - jak při posledním soudu žádá Osiris od těch, kteří chtějí býti přijati do jeho říše - nebyl by mohl rozloučením milujících se porušiti souladu díků, jež Reovi vzdávali lidé, zvířata i rostliny za probuzení ze spánku, strašícího je, tolik podobného smrti. Ale srdce jeho bylo úplně v područí rozumu a rozum, kráčeující po cestách nepravosti, uznal jejich rozloučení za nutné. Proto Meri-amon ustoupil stranou a poslal otroky oznámit sourozencům, že první velekněz chrámu přišel k nim s důležitým královským rozkazem pro ně určeným.

Oba vyrušeni byvše z blahých snů o své budoucnosti, vyvolaných milostí Reovou, rozlévající se do srdcí všech jeho stvoření, vyskočili a uslyševše, oč jde, kvapně předstoupili před velekněze a poklonili se. Z očí zírala jim jen zvědavost, proč dobrý bůh, král obou říší, zasahuje do života jich, nepatrných tvorů; všechny ostatní myšlenky a city vyplašeny jsou se rozutekly. Meri-amon ukázal jim královskou pečeť, uzavírající list, a odtrhnuv ji, rozvinul list a četl:

„Žijící Hor, statný býk: ‚Jenž vstoupil na trůn v Thebách‘, pán bílé i červené koruny: ‚Trvale držící královskou moc jako Re v nebi‘, vítěz nad nepřáteli: ‚Mocný a silný nádherně zářící‘, král horního i dolního Egypta, pán světa: Men-cheper-Re, vlastní syn Reův: Tutmes, věčným životem obdařený; nařizuje toto:

Ucho Mého Veličenstva, jež slyší všechno, co děje se v obou zemích i cizích krajích až ke čtyřem sloupům, na nichž spočívá nebe, uslyšelo chválu Merit-ites, dcery prvního velekněze Amona Karnackého Amen-mesa, jenž byl za spravedlivého prohlášen. Jako slunce neskrývá se pod horizontem a s vrcholu nebe rozdává život celému světu paprsky svými, tak nesmí v úkrytu zůstatí zářící učenost Merit-ites. Aby mohla se rozlévati po obou březích, dychtících po jejím lesku, staniž se Merit-ites, dcera prvního velekněze Amona Karnackého Amen-mesa, jenž byl za spravedlivého prohlášen, manželkou prvního velekněze Amona Karnackého Meri-amon. Ať Merit-ites hned, jak tento rozkaz Mého veličenstva jí přečten bude, odeběře se do domu Meri-amonova, aby přijmouti mohla dary ze stříbra, zlata, drahých kamenů, nejjemnějších oděvů a vonných mastí z pokladny Královského domu, jež jí Moje

Veličenstvo uděluje snubním darem, aby vyznamenána byla jako žádná žena dosud od věku, kdy velící bozi vládli v horním i dolním Egyptě.“

Dočetl. Amen-nacht a Merit-ites stáli jako sochy, vytesané z kamene. Tváře jejich byly bledé, oči bez lesku a v jejich srdcích bylo prázdno, jako na poušti za vrcholky západních hor. Meri-amon vzal Merit-ites za ruku, aby si ji odvedl domů a ona šla, nevědouc že jde, jako její dřevěná otrokyně, s níž si kdysi hrávala, kamenem rozmílala zrní, když někdo tahal za provázek, upevněný na jejích zádech. Amen-nacht díval se sice ztrnule za odcházející sestrou, ale neviděl jí a když na ohybu cesty zmizela ona i Meri-amon a oba otroci, zasténal a klesl na zemi tváří do písku.

Teprve palčivé paprsky poledního slunce probudily jeho zlomeného ducha k životu. Zvolna dostavovaly se myšlenky; nejprve podivné, nemající vztahu k tomuto světu, podobající se spíše obrazům nežli myšlenkám. Ale pak znenáhla se seřazovaly a vyjasňovaly, až konečně nabyly své obvyklé podoby dlouhých řad, v jakých táhne vojsko do boje, a v čele jejich zářila představa Merit-ites. Zakryl si rukama obličej a plakal.

Pozdě odpoledne vstal, odebral se do domu velekněze Meri-amona a požádal vrátného, aby jej ohlásil pánu domu. Dostalo se mu však odpovědi, aby přišel zítra; dnes že je Meri-amon zaměstnán přípravami k svému sňatku tak, že nemá času ani s ním ani s nikým jiným mluvit. Usedl před branou nádvoří a zase seděl tupě, nepozoruje, jak letí čas.

Náhle spočinula na jeho rameni něčí ruka. Ohlédl se a spatřil otrokyni, jež podala mu popsany střep se slovy: „Od Merit-ites“. Četl:

„Bratře můj a miláčku můj! Kéž Amon utěší hoře tvé! Krutá bolest sevřela srdce mé, když rozloučili nás a při vzpomínce na to, co přijítí má, byla jsem tak zoufalá, že chtěla jsem odejítí ze země žijících do říše mlčení. Ale duch můj mi řekl: „vezmou-li ti tělo tvé, jest to veliká ztráta pro tebe i pro bratra tvého, jenž tě miluje; ale ducha tvého ti vzítí nemohou, a ten náležeti bude miláčkovi tvému zde, na zemi, pokud žítí budeš a po smrti tvé na věky věkův.“ Rozhodla jsem se žítí. Dokud po zemi chodití budu, duch můj neustále dlítí bude u tebe, i kdybys byl v zemi devíti luků, nebo v zemi Asiatů, nebo třeba až v Puntu. Víím, že bolest má, jež mě dnes v noci očekává, bude menší než bolest tvoje, a jako myšlenky tvé budou dlítí u mne, tak myšlenky mé dlítí budou u tebe. Kéž utiší Amon hoře tvé, bratře můj a miláčku můj!“

Stokráte zlíbal se slzami v očích střep popsany rukou Merit-itesinou a pak - poznáv, že rozjitřil by jen její bolest, kdyby se objevil před její tváří - odešel.

Šel - nevěděl ani kudy a kam jde - až zpozoroval, že ocitl se u převozníkova přístaviště na břehu Nilu. Dal se převéztí na západní břeh a vystoupiv z lodi, ubíral se do města mlčení. Prošed několika ulicemi domů vystavených pro věčnost, přišel k hrobce svého otce a vstoupil do ní, aby duchu jeho si postěžoval na krutou ránu osudu, jež ho stihla. Ale když usedl na práh brány, spojující tento svět s oním, kterou přichází si duch pro oběti, srdce nenalezlo slov, aby povědělo duchu

otce to, čím až k puknutí trpělo, a jen celým tělem otrásající pláč vydral se z jeho hrdla.

Re již opustil zemi, jež zahalila se v temnotu, a veplul do říše mrtvých, aby paprsky svými vzbudil je k životu, když Amen-nacht zdvihl hlavu. - Před ním stála průhledná, slabě zářící postava Merit-ites, usmívající se na něj, a její úsměv rozháněl jeho žal, jenž v okamžiku rozplynul se jako malý mráček na poledním nebi rozplyne se ve slunečním žáru. Zapomněl zcela na smutnou skutečnost, a jen průhledný, svítící zjev vyplňoval jeho duši. Vpíjel do sebe krásný přízrak a nepozoroval, jak plyne čas.

Náhle ticho okolí přerušeno bylo strašlivým, zoufalým výkřikem. Ač byl tak silný, jako by trpící, z jehož úst vyšel, byl v hrobce, zdálo se přece, že přichází z veliké vzdálenosti. Když dozněl, ztrácel zjev Merit-ites svoji světlost, svoje barvy a svoje obrysy, až rozplynul se v temnotě. Amen-nacht, vrácen byv skutečnosti, propukl zase v bolestný pláč, volal jméno své sestry, ale marně. Ani ona ani její přízrak se již neobjevil. Dutý zvuk vlastního hlasu, jenž ho strašil, bylo poslední, nač se pamatoval.

Jen jako mlhavý obraz utkvělo mu v paměti jeho procitnutí.

Probudil se ve svém domě na lůžku: byl den. Chtěl vstáti, ale nemohl.

Zvolal: „Merit-ites!“

A nějaký cizí hlas mu odpověděl: „Merit-ites je mrtva!“

On přijal zprávu tu tak klidně, jako by se týkala osoby docela mu neznámé.

„Kdy zemřela?“ otázal se.

„Před čtyřiceti dny,“ odpověděl cizí hlas.

„A proč?“

„Její svatební lože bylo jí ložem úmrtním.“

Tu náhle vzpomněl si na všechno, co se stalo, na zjevení v hrobce, na onen zoufalý výkřik - pak se zablesklo - ne venku, uvnitř, v něm - a pak zase nebylo nic.

Když Amen-nacht probudil se po druhé - padesát dní po prvném procitnutí - vzpomněl si hned na všechno, co se stalo, ale jeho žal neměl již tolik síly, aby mohl ducha odloučiti od těla. Byl tak sesláblý, že nemohl se skoro ani pohnouti, ale síly jeho ponenáhlu se vracely. Za čtrnácte dní chodil již, opíraje se o hůl, a za dvacet pět dní vypravil se do otcova domu věčnosti navštívit ducha Merit-ites, jež nedlouho před jeho druhým procitnutím byla pohřbena. Sotva sedl na práh dveří, vedoucích do onoho světa, nově postavených pro ducha Merit-ites, usnul; tak byl znaven cestou, jež před nemocí byla mu kratičkou procházkou.

Zdálo se mu, že Merit-ites - tentokráte jakoby živá - vstoupila ze záhrobí do dveří záříc radostí, objala ho kolem krku, zavěsila se na něj se slovy: „Teď jsem celá tvá!“ a propukala ve smích i pláč. On ji líbal, jako nikdy dosud. Náhlé štěstí vypudilo žal ze srdce utrpením zesláblého a naplnilo je novými silami a láska rozlila se celým jeho tělem.

Merit-ites, zpola udušena jeho polibky, konečně vyvinula se mu z náručí a vzavši ho za ruku řekla: „Pojď!“

Amen-nacht nechal se vésti. Prošli branou mezi životem a smrtí, a před jeho zraky rozvinul se nezapomenutelný obraz.

Stáli v besídce, vystavěné pod korunou sykomory, úplně zarostlé úponkovitými rostlinami s nádhernými květy všech barev, šířícími opojnou vůni, tak lahodnou, že předčila i nejrozmanitější voňavky dovážené z Puntu. Z besídky vedly schody dolů k řece stejně mohutné jako pozemský Nil. Příjemný chladný vánek čeřil její vlny, na nichž se houpaly květy lotosu. Hejna ptactva, neobyčejně krásně zbarveného, proháněla se vzduchem a jejich štěbetání, křik a zpěv spojoval se v jedinou velebnou píseň, jež neměla slov, ale jež Amen-nachta přesvědčovala, že život pozemský jest jen stínem toho, co nás očekává.

Když Amen-nacht probral se z oslnění, necítil tlaku ruky Merit-ites, jež dříve stála vedle něho, opřena jsouc o jeho rameno. Ohlédnuv se, spatřil ji sedící na lůžku s očima sálajícíma touhou po štěstí dosud nepoznaném. Klesl před ní na kolena, cítě, jak její žár rozněcuje jeho srdce - a stali se svoji.

Světlo kolem již uhasínalo, když Merit-ites probrala se ze svého opojení. Vzala Amen-nachta za ruku a řekla: „Pojď, musíš se vrátit!“

„Proč?“ Otázal se ulekaně.

„Zde smí zůstat jen ten, kdo zasloužil si toho svým životem. Mně dovoleno bylo rozloučiti se s tebou, a já ukázala jsem ti místo svého pobytu, abys nezoufal, že jsi mě ztratil. Toužebně čekati budu na okamžik, jenž nás zde spojí, a až shledáme se zase, nerozloučíme se nikdy. Přemož svůj žal, pracuj a nezapomeň na mne! To jsou prostředky, jež nás spojí na věky. A nyní buď šťasten, pokud procházeti se budeš pod oblohou nebeskou a pokud na tebe zářiti bude Re.“ Ještě jednou se k němu přivinula, ještě jednou ústa jejich se spojila v polibek - a stále stupňující se snaha, prodloužiti tento poslední okamžik štěstí, probudila Amen-nachta ze sna.

Cítil se svěžím. Utišil se jeho žal, který až dosud tísnil jeho ducha a v zajetí držel jeho myšlenky; chuť k práci znovu se rozvinula a on upokojen vyšel z hrobky směle do boje ne o svůj vezdejší, nýbrž o svůj posmrtný život. Netoužil po dlouhém životě, bohatství, lesku a slávě, nýbrž po brzkém shledání s Merit-ites za branou tohoto světa.

Slunce plulo již vysoko nad zemí a blížilo se vrcholu své denní pouti, když Amen-nacht vrátil se do Karnackého chrámu. Odebral se hned k veleknězi Meri-amonovi a oznámil mu, že se cítí již dosti silen, aby mohl zase nastoupiti na svůj úřad. A druhého dne ráno seděl již v knihovně Amonova chrámu. Na stole dosud stál džbán se svitkem papyru, jenž byl poslední četbou jeho a jeho sestry; nedočetli ho však. Se slzami v očích ho rozvinul, a hledal místo, kde přestali čísti. Byl to opis starého textu, napsaný písařem nedosti sběhlým, a proto se hemžil chybami, takže těžko bylo mu porozuměti. Vzpomněl si, že právě poslední věta, kterou četli, působila jim veliké potíže; již myslili, že jí vůbec neporozumějí, když šťastná myšlenka Merit-ites rozřešila tuto těžkou hádanku. Cítil, že krušno mu bude pracovati bez její společnosti, že nikdy už práce mu nebude tak radostna, jako bývala, ale vědomí, že prací svou vybojuje si věčného spolužití s ní, vytrhlo ho ze snění a utvrdilo jeho vůli v žulu. Dal se do čtení a přepisování svitku od místa, kde přerušili poslední svou společnou práci; a čím dále, tím lépe se mu pracovalo a tím spokojenějším se cítil.

Když svou práci pozdě odpoledne dokončil, vydal se na cestu do nekropole, doufaje, že se zase shledá s duchem Merit-ites, ale nespátřil nic, ačkoliv po celou noc oka ani nezamhouřil. K vlastnímu svému podivu však necítil zklamání; naopak jeho víra v posmrtné shledání s Merit-ites a ve blažené spolužití s ní ještě vzrostla a on vrátiv se odebral se přímo do chrámové knihovny, aby se dal do práce, jsa svěží, jakoby byl celou noc spal na lůžku ve svém pokoji.

Když byl Amen-nacht přidělen knihovně chrámové, byl ještě s jinými dvěma chrámovými písaři pověřen úkolem prohlížeti všechny rukopisy, a ty, jež byly v chatrném stavu, přepisovati, temné texty opatřovati poznámkami a zničená místa doplňovati podle analogických textů. Jestliže se nemohli v některém bodě shodnouti, byli povinni svoje odchylná mínění předložiti vrchnímu správci chrámové knihovny k rozhodnutí. Tím se práce velice zdržovala. Protože se Amen-nachtovo

mínění ukázalo vždy správným, a nevěděl-li si rady on, nevěděl si rady ani nikdo jiný, uznal vrchní správce knihovny chrámové za nejlepší svěřiti práci tu Amen-nachtovi samotnému a oběma soudruhům jeho přidělití práci jinou; byl přesvědčen, že tím práce rychleji bude pokračovati a on nebude zbytečně obtěžován neustálými dotazy. A nezklamal se ani v jednom ani v druhém. Amen-nacht sám vykonal mnohem více práce, než dříve vykonal všichni tři, a vrchní správce knihovny, zbaven byv hloubání o věcech božských, mohl se úplně oddati lidským věcem z tohoto světa.

Protože ve výboru papyrů, jimiž se chtěl zabývat, byla mu ponechána úplná volnost, obíral se až do své nemoci hlavně hymny k oslavě bohů, litaniami a sbírkami modliteb pro denní bohoslužby, výroční slavnosti a procesí. Příbuznost obsahu jejich byla mu znamenitou pomůckou při jeho práci. Když však dokončil prepis papyru, jež začal čísti s Merit-ites, zdála se mu tato jednotvárná práce, která ho seznámila s řečí a písmem všech dob, nudnou, i zatoužil po textech, jež by obsahovaly to, čím naplněno bylo jeho nitro - po knihách, týkajících se posmrtného života. Prohlížel soustavně všechny džbány a skřínky, v nichž papyry byly uloženy. Většina jich obsahovala náboženské texty kultu Amonova. Mimo texty, jimiž se již dříve zabýval, byly tu rituály každodenní bohoslužby i různých slavností, zákoníky a sbírky předpisů, jimiž řídí se život kněží všech hodností, učebnice mythologie, sbírky zařikání nemocí a kouzelných předpisů pro odvrácení pohrom, působených zlými duchy, pro poznání budoucnosti, pro vzbuzení lásky a rozvedení milujících se a pro jiné naléhavé potřeby denního života. Protože to všecko dávno znal, nedal se tím zlákat. Teprve když našel pět džbánů papyrů s texty jednajícími o posmrtném životě, rozhodl se, že se dá do jejich studia.

Byly to opisy textů různého stáří, určené k sestavování knih, jež dávaly se mrtvým do hrobu, aby byly jejich duchům průvodkyněmi v záhrobním světě. Některé byly původu nedávného, jiné byly prastaré, starší než nápisy na vnitřních stěnách velkých pyramid.

Jal se čísti svitek, opatřený obrázky o životě duchů na nebeských luzích. Znal to líčení posmrtné blaženosti, shodující se s tím, co mu Merit-ites ukázala, a četba tohoto textu utvrzovala jej ve víře v budoucí šťastné spojení se sestrou. V pěti dnech byl hotov s tímto svitkem, jenž byl nového původu, úplně neporušený a téměř bez chyb.

Potom se dal do čtení knihy o posledním soudu před soudním sborem Osira a o životě spravedlivých v Osirově západní říši; ale tato kniha ho nijak neuspokojila. Měl-li duch zesnulého po své smrti odevzdati bohu Totovi k prohlídce své srdce, aby zjištěno bylo, činil-li na zemi vždycky to, k čemu srdce jeho mu radilo, bylo to úplně v pořádku; ale nebylo správné, že mohl bohy oklamati, odevzdal-li jim místo srdce skaraba, jenž byl při balsamování vložen do těla mrtvoly a jenž neohrazoval se proti tomu, když duch důsledně zapíral všecko, čeho na zemi se dopustil proti oběma spravedlnostem, lidské i božské. Proč vybízela ho Merit-ites k životu, zasvěcenému práci, když si mohl posmrtnou blaženost vymoci skarabem, jež bylo možno v každém chrámu si koupiti za lacinější nebo dražší peníz podle látky, z níž byl

zhotoven, a kouzelných textů, které nad ním byly odříkány nebo na něm napsány? Po dlouhém přemýšlení našel odpověď, jež ho částečně uspokojila: Čistota srdce vede k jistému vítězství, kdežto pokus o klamání bohů může se nezdařit, nebo skarab může být ukraden - pak odsouzení a záhuba jsou neodvratny. Ale uspokojení jeho bylo jen částečné, neboť kdesi hluboko v jeho srdci jakýsi temný hlas volal: „Ale skarab nemusí být ukraden a pokus o oklamání bohů se může zdařit! Bohy lze oklamati!“

Nedal se však dlouho hlasem tím znepokojovati a četl knihu třetí. Byl to opis prastaré knihy; obsah byl místy těžce srozumitelný, místy vůbec nesrozumitelný, neboť dávno vyhynulé tvary a kmeny řeči označovány byly neobvyklými značkami, takže myšlenky pradávných předků, ve svitku tomto pohřbené, nebylo lze oživit. Amen-nacht jen stěží porozuměl několika místům, jež splynuly mu v hrůzostrašný obraz o tmě, v níž duchové jen matně vidí hníti, červy se hemžiti a v kusy se rozpadávati svá pozemská těla a jen těžce se brání kouzelnými průpovídkami hadům, štirům a strašidelným příšerám, útočícím na ně. Když nedostali od svých pozůstalých obětí, trpí hladem a žízni tak, že v šílenství požívají vlastní výkaly a vlastní moč, aby si prodloužili trvání svého života. Podaří-li se některému z nich zabít svého nepřítele, jenž o bezživotí jeho ukládal, slaví hody a jásá: „Já žiji, já nejsem mrtev, já budu žít na věky, já nezemru nikdy! Jsem vesel, jsem vesel!“ - Amen-nacht ztratil schopnost přemýšlet. Seděl ztrnule, mlhy zaclonily mu svět, a v nich v dáli viděl ducha, zuby svými trhajícího kusy masa z těla svého druha, zmítajícího se v posledním tažení, a slyšel jásavé volání: „Jsem vesel, jsem vesel!“ mísící se v žalostné vytí a smrtelné chroptění hynoucího. - To přece není možno! Není možno, aby duchové otců a synů, kteří na světě spokojeně spolu žili a se milovali, po smrti proměnili se ve dravá zvířata, jež usilují navzájem o svou zkázu, nemohouce jinak ukojit hladu. - Jak by se mohl duch z takového života radovati?! - Jakou náhodou se dostala tato kniha sem mezi ostatní, líčící štěstí posmrtného života? - Což není sám bůh Tot ochráncem knih, jenž chrání ty, které ochrany zasluhují, a zkáze propadnouti dává těm, jež nezasluhují, aby potomci je četli? -

Mnohokrát slunce vyšlo a zapadlo nad rozrušeným Amen - nachtem, jenž konečně oddav se naději, že to, co dnes zdá se mu být temným, později může se mu stát jasným, a že snad v jiných knihách najde rozřešení toho, co se mu jevílo nyní být záhadným, dal se do čtení dalších knih.

Jiná - také prastará kniha - líčila, jak Isis a Nefta shledávají údy rozpadlého těla zesnulého, jak je Anup sestavuje dohromady a zvoláním: „Vstaň!“ odlučuje ducha od mrtvoly. Protože však nové tělo tohoto ducha má všechny vady, které měla mrtvola, přichází Hor, otvírá mu oči, aby viděl, a uši, aby slyšel, upravuje mu ústa, aby mohl mluvit, dává pohyb jeho nohám a rukám, aby mohl chodit a jednat, načež mu praví: „Ty jsi dokonalý zářící duch. Jdi tam, kam se ti líbí, čiň to, co přeje si tvé srdce a nečiň toho, co protíví se tvému srdci. Ty jsi bůh určený k životu, jakým žijí bozi.“ - Tato četba Amen-nachta zase upokojila. Napadla jej sice myšlenka, k čemu balsamovati mrtvé, když

bozi sami i mrtvolu, která podlehla rozkladu, shledají a upraví tak, aby tělo ducha po jeho vzkříšení bylo úplné; ale jistě nebylo bohům nemilé, našli-li tělo mumie neporušené, takže byli zbaveni práce.

Bez oddechu četl Amen-nacht dále: jak duše zesnulého stoupá k nebi v podobě ptáka nebo vynořuje se z Nilu v podobě krokodýla a v bažinaté zátoce vypučí v podobě lotosového květu; jak v podobě draka vylézá z podzemních slují; nebo v podobě boha - starce zasedá v soudním sboru Osirově, aby soudila duchy zesnulých; nebo v podobě ptáka ohniváka nebo vlaštovky nebo v jakékoliv podobě jiné zjevuje se svým milým pozůstalým skromně nebo celému světu ve velkolepé nádheře. - Pro tento text nejevil Amen-nacht vůbec zájmu. Dokud je živ, dotud potřebuje duše, aby mohl pomocí jí ovládati své pozemské tělo; ale jakmile duch jeho se odloučí od své pozemské schránky, ztrácí duše svého účelu a nemajíc sebevědomí, mizí ve vesmíru. Duch sice může ji přivolati, může ji donutiti, aby navštívila mumii odpočívající v hrobce; ale k čemu?

Další texty, které četl, byly mu ještě cizejší. Duch zesnulého hned skvěl se na nebi; jsa jitřenkou, vycházel a zapadal před sluncem, aby oznamoval jeho příchod ve dne ráno lidem na zemi, večer duchům v říši západní; hned zase jsa Horem v podobě sokola, letěl na perutech svých nebem, přijímaje pokornou úctu, kterou mu vzdávali ostatní bozi; hned zase - jsa Reem - řídil osudy lidí i bohů, dávaje život těm, jimž přál, aby žili, a smrti stíhaje ty, jimž přál, aby zemřeli; hned zase byl Osirem, všemohoucím pánem říše západní a vládl neomezeně těm, kteří opustili zemi, aby žili v jeho říši.

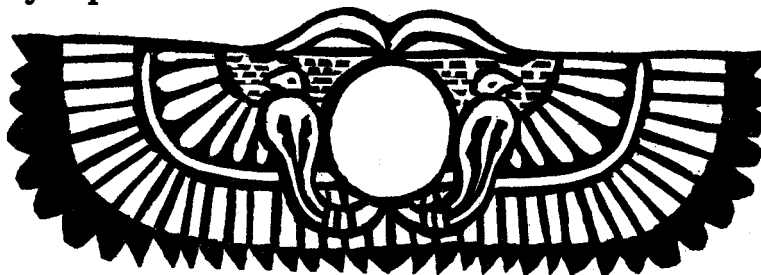
Když Amen-nacht dočetl poslední knihu z posledního džbánu, jal se přemýšlet o všem, co četl, a snažil se to srovnati v jediný celek. Ale čím více se přemýšlením namáhal, tím více vystupovaly odpory v textech obsažené a stavěly se proti sobě jako vrcholky hor, oddělené od sebe nepřeklenutými propastmi. Marně namáhal se několik měsíců; duch jeho okřival na chvíle čím dále tím kratší, aby klesl pak do únavy ještě větší a delší, až konečně zůstal prázdný, bez myšlenek.

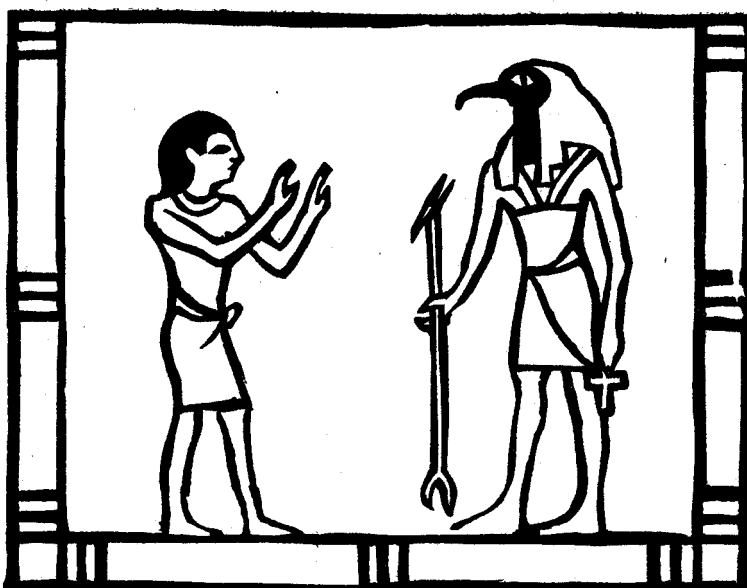
Z nečinnosti, jež hrozila zahubiti utlumenou pružnost ducha, vyrušen byl Amen-nacht vnějšími událostmi.

Záhy po jmenování Meri-amona veleknězem Amona Karnackého, poznalo kněžstvo Karnackého chrámu směr jeho činnosti, a nedůvěra v něj změnila se po smrti Merit-ites ve zjevné pohrdání a nenávisť. Nazývali jej vrahem a umínili si, že se ho zbaví ať po dobrém nebo po zlém. Od svých tajných vyzvědačů dověděl se Meri-amon o smýšlení kněží jemu nepřiznivém, a ačkoliv nevěděl o ničem, co by uvalovalo na Amen-nachta podezření z účastenství na spiknutí, přece pokládal jej za původce této nevráživosti a domníval se, že odstraní-li jej z Karnackého chrámu, utiší nenávisť, hrozící vzplanouti v čin. Ovšem mělo-li odstranění Amen-nachta rozbouřená srdce kněží uklidniti, bylo nutno, aby se stalo se svolením Amen-nachtovým a bylo pro něj povýšením v očích kněží. Proto znaje Amen-nachtovu náklonnost ke studiu, dorozuměl se s Veličenstvem králem horního a dolního Egypta Tutmesem a nabídl mu velekněžství v Totově chrámu v Hermopoli.

Tot, vynálezce božské řeči a svatého písma, byl bůh učenosti a knihovna chrámu Hermopolského byla proslulá tím, že chovala nejstarší svitky (papyry), obsahující tajemné texty, jež zjednatí mohly neobyčejnou moc tomu, kdo by jim porozuměl. V Hermopolské knihovně uschována byla prý také kniha vlastní rukou Totovou psaná. Kdo ji znal, dovedl ovládati pohyby slunce, měsíce i hvězd, rozpoutávat i utišovat živly, rozumět řeči čtvernožců i ptáků a měl tak bystré smysly, že jim utajeny nezůstaly ani cesty plazů v podzemí, ryb ve vodě a ptáků ve vzduchu. Amen-nacht, věda o tom, rozhodl se ihned, že toto místo přijme, doufaje, že u zřídla všeho vědění najde rozluštění záhad, jež tak hluboce rozvrátily jeho ducha.

Jakmile skončeno bylo úřední vyjednávání, odebral se Amen-nacht bez prodlení s vlastnoručním dopisem královským do svého nového působiště. Meri-amon měl radost, že podařilo se mu tak snadno zbavit se nepříjemného Amen-nachta, a jeho radost ještě rostla, když pozoroval, jak reptání kněží proti němu tichne. Za krátko cítil se tak bezpečným; že nezachovával dosti opatrnosti při provádění svých záměrů. To stalo se osudným jemu i Tutmesovi. Jednou vraceje se z tajné schůze s několika čelnými stoupenci Tutmesovými, utopil se v Nilu. Téhož dne byl Tutmes zajat a královna obou Egyptů Makare, dcera Reova, Hat-šepset-chnemt-Amon vstoupila na trůn Horův, jenž jí náležel dědičným právem.

Jest bůh Tot bytost dobrá nebo zlá? - byla otázka, kterou si Amen-nacht předložil po několikaletém pobytu v Hermopolském chrámu, kde žil jen svému studiu, nemaje zájmu o své okolí. Neúčastnil se slavností a zábav a nevšimal si žen, zůstává svoboděn, ač zraky mnohých do chrámu vstupujících dívek ohlížely se po tajemném knězi, o němž se vypravovalo, že zanechal spolku s lidmi, aby utužil svoje styky s bohy. Ve dne seděl v knihovně a četl, psal nebo přemýšlel, zřídka jsa vyrušován jinými kněžími; nikdo totiž do knihovny nešel, nebylo-li toho nutně třeba, protože při styku s Amen-nachtem přepadala každého nevysvětlitelná tíseň. Teprve po západu slunce, když lidé uložili se ke spánku a mrtvý klid noční rozhostil se po obou březích i hladině Nilu, vycházel na procházku ochladit se po denním parnu.

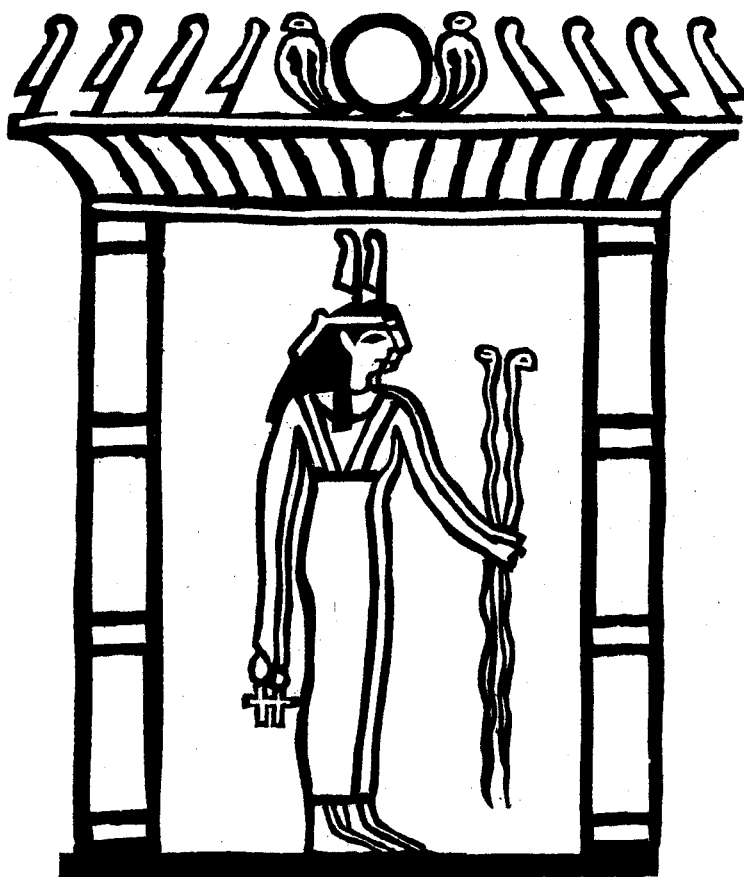
Jest bůh Tot bytost dobrá nebo zlá? - byla otázka, která Amen-nachta neustále zaměstnávala, neboť jenom odpověď na tuto otázku mohla zbaviti jej pochybností, jež neustále se rozmnožovaly a olupovaly jej čím dále tím více o naději ve shledání s Merit-ites. Čím dále tím více vtírala se mu myšlenka, že slib Merit-ites byl jen fantastickým výronem snu jako mnoho jiných bizarních obrazů, o nichž nikdo neví, odkud se vynořují, když člověk usne, a kam zase mizejí, když se probouzí. A tato nejistota, sklánějící se hned k víře, hned zase k nevěře, zmítala duchem jeho mezi radostí a bolestí, mezi nadějí a zoufalstvím.

Jest bůh Tot bytost dobrá nebo zlá? - Dobrý jeho čin byl, že naučil lidi mluvit a psát, takže mohli se sdělovati o své myšlenky nejen tehdy, když byli v téže době na stejném místě, ale i tehdy, když nalézali se na různých koncích země, nebo byli od sebe odděleni věky; předkové mohli zanechati myšlenky své potomkům, po tisíciletích na zemi žijícím. Bylo-li to však úmyslem Totovým, a byl-li dobrý, proč dopustil, aby papyrus snesl dobro i zlo, pravdu i lež? Nebyl-li zlý, když dovolil, aby svitky, obsahující myšlenky navzájem si odporující, se zachovaly, a když nezachránil před zkázou svitky, jež obsahovaly právě poznání a vysvětlení těchto rozporů? Proč nedal uschnouti rukám

písaře, jenž lživě vylíčil obraz posmrtného života a skončil svoji knihu slovy: „Tato kniha byla nalezena od králova syna Hardedefa za vlády krále horního a dolního Egypta Men-kau-Re-a, jenž byl za spravedlivého prohlášen, pod nohama sochy boha Hermopolského, jeho vlastními prsty napsaná na bronzové desce písmem lapis-lazulově modrým? Proč nezachránil před zkázou onu tajemnou knihu, kterou skutečně sám napsal, jejíž kouzelná říkání mohla zastaviti běh slunce, nalézti stopu ptáka ve vzduchu a obrátiti tok řeky tak, že z moře vytékajíc, vzhůru do hor se vinula a v jejich útrokách mizela? - Jak obojakým se jevilo chování Totovo v pradávném boji Hora se Setem, tak obojakým byl i jeho dar lidstvu. Byl dobrý, ale byl i zlý a jak rozeznati, co zachoval lidstvu ve své dobrotě a co zachoval mu ve své zlobě? Jak rozeznati pravdu ode lži? Čemu věriti?

Tápal v nejistotě. Četl sice stále, ale nerozbaloval již nových svitků ze zvědavosti na jejich obsah, neboť byl přesvědčen, že nedoví se již nic nového, co by jeho pochybnosti rozptýlilo, nýbrž se setrvačností člověku vrozené. Nečetl již - jako dříve - aby věděl, nýbrž aby četl. Dříve nevšimal si svého okolí, aby nevyrušoval se ze svého učení, kdežto nyní zaměstnával se knihami, aby odvrátil svoji pozornost od svého okolí, jemuž odvykl a jemuž se již nedovedl přizpůsobiti. Vystavěl mezi sebou a ostatním světem takovou zeď, jako byla ta, která stála v hrobce jeho otce a dělila jej od Merit-ites; ačkoliv její duch toužil po něm a on po ní, byli si nedosažitelní. Byl živ, ale ne dosti živ pro svět lidí; byl mrtev; ale ne dosti mrtev pro říši duchů.

Jednou, když Amen-nacht seděl s prázdným duchem v knihovně, přišel k němu sluha chrámu a přinesl mu skříňku s objemným svitkem papyru, která byla nalezena ve stěně roztráštěného svatostánku boha, když král horního a dolního Egypta Tutmes, syn Reův Cheper-ka-Re (stav se samojediným vládcem obou zemí po odchodu sestry své do nebeské říše Reovy, kam poslal ji i s její dcerou Nofru-Re, aby Reovi způsobil neskonanou radost a svým potomkům pojistil trůn Horův), daroval Hermopolskému bohu nový nádherný svatostánek z tvrdého kamene, jímž měl býti nahrazen starý, menší a neúhledný. Amen-nacht netečně odvinul okraj svitku; ale jakmile spatřil písmo, byl překvapen. Kniha byla psána prastarým, ale velice úhledným písmem, jež nebylo řazeno vedle sebe do řádků, nýbrž pod sebe do sloupců a nadpis knihy zněl:

„Kniha o tajemstvích života a smrti, o tajemstvích země, nebe i podzemí; o tom, jak lze s bohy rozmlouvat i vyzvěděti od nich všechno, co se již stalo, i všechno, co se ještě nestalo.“

Chtěje se dověděti, jakého jest tato kniha původu, odbalil ji až na konec a četl: „Kniha tato napsána byla pro krále horního i dolního Egypta Menu od velekněze Tota Hermopolského, králova přítele, nejvyššího králova písaře Neba, jenž napsal všechno, co viděl a slyšel v jeskyni v horách západní pouště, kde zjevil se mu bůh Tot, aby oznámil a ukázal mu všechno, co v této knize napsáno jest pro poučení toho, kdo ji čísti bude. Budiž mu Tot dobrým pomocníkem!“

Obličej Amen-nachtův se zase po dlouhé době rozjasnil; nová naděje rozvířila jeho srdce. Konečně snad našel zdroj rozluštění všech záhad, jimiž byl až doposud zmítán; konečně snad pravda zapudí

pochybnosti, jež spoutaly ducha jeho, a on, zbaven byv jejich pout a ozáren světlem vědění, nalezne cestu k sestře své Merit-ites. Svinul zase odvinutý svitek od konce k začátku a jal se čísti:

Kniha skládala se ze dvou samostatných celků a psána byla řečí prastarou, takže několikrát vystřídal se úplněk s novým měsícem, než Amen-nacht pročetl první text, jsa nucen vždy znovu vraceti se k nepochopeným myšlenkám. Ale jeho vědomosti a jeho píle překonaly vítězně všechny překážky a výsledkem jeho namáhání byl přepis tohoto prvního textu v řeči jeho doby.

Byl uchvácen tou knihou: Prosté vyjadřování, bezvadná řeč i písmo a vznešenost myšlenek odlišovala ji od knih, jež dosud četl a jež vedle ní jevily se ubohými. Umělkovaná řeč, množství chyb gramatických i písařských, mělkost myšlenek navzájem si odporujících byly chyby, jimž ostatní knihy se nedovedly vyhnouti, kdežto kniha Nebova jich neznala, takže Amen-nacht stěží dovedl si představit, že by původcem jejím byl člověk a to člověk žijící v temných dobách pravěku, kdy lidé byli spíše hravými dětmi než vyspělými mysliteli.

Obsah první knihy Nebovy byl tento:

Re žil od věků s bude žítí na věky. Nikdo ani sám Re neví, kdy se zrodil; nikdo ani sám Re neví, kdy zanikne.

Re od věků vznášel se ve vesmíru, vysílaje paprsky své na všechny strany; ale nebylo ničeho, co by ozařovalo.

Po dlouhých věcích záře Re-ova se zmenšovala a na povrchu jeho těla tvořil se tmavý šat, příkrývající jeho záři.

Re byl smuten, a smutek jeho neustálá rostl. Toužil, aby záře jeho byla zase taková, jaká byla před věky. I strhl se sebe šat, tlumící jeho záři, a odhodil jej do vesmíru. A tento tmavý Reův šat jest naše země.

Na odhozeném Reově šatě utkvěly však částičky jeho zářícího těla.

Z lítosti nad osudem těchto jisker Reovy záře oddělily se částičky Reova ducha, obdařené všemi schopnostmi vznešeného boha ve zmenšené míře, sestoupily na zemi, spojily se s jiskrami a snažily se odloučiti je od země a vrátiti je nebi.

Duchové, kteří spojili se s jiskrami mocně zářícími, snadno odpoutali se s nimi od hmoty, vznesli se do nebe k Reovi a stali se bohy.

Duchové, kteří spojili se s jiskrami slabými, hmotou pevně spoutanými, přetvořili hmotu na jiskře lpící na živé tělo, přiměřené záři jiskry, a stali se tak lidmi nebo zvířaty.

Každý živý pozemský tvor skládá se tedy z duše, jež jest jiskrou zářícího těla Reova, z ducha, jenž jest částí ducha Reova, s z těla, jež jest částí země.

Jiskra Reova - duše - náleží nebi, tělo náleží zemi a účelem života pozemského jest zjednání duši tolik síly, aby se mohla vrátiti do svého domova.

Duch bytosti žijící na zemi spojen jest nejen s duší, ale i s tělem; je-li silněji připoután k duši - Reově jiskře - pak po smrti, odpuzován jsa hmotou, vrátí se i s duší do nebeského domova; pakli však jest silněji připoután k hmotě, strhne jej tato sebou a zánik těla jest i zánikem jeho.

Málo jest duchů, kteří dovedou se sprostí tělesných pout a uniknou rozkladu a smrti.

Vzácnou výjimkou jest duch, jenž připoután jsa k duši - Reově jiskře - vrací se s ní po odloučení od pozemského těla do nebes a stává se tak bohem.

To byl obsah knihy, jež se končila:

Pravdy jsou dvě: pravda lidská a pravda božská. Toto, co v této knize napsáno jest, jest pravda lidská. Pravda božská jest vznešenější než pravda lidská, ale člověk jí nesnese, protože jest sláb.

Ten, jenž cítí, že síla jeho jest větší než síla člověka, ať čte knihu druhou, jež ukáže mu cestu k poznání pravdy božské. Toho však, kdo jest sláb a božské pravdy nesnese, ona zabije. Proto ať nečte druhou knihu ten, jenž není velice silen.“

Tak nalezl Amen-nacht vysvětlení, po němž dlouho dychtil; ale klidu, po němž toužil, nedošel. Seznal, že se klamal, domníval-li se, že duše nemá významu pro posmrtný život; neboť jen duch, který dovede se pevně spoutat s duší a unikne hmotě, unikne i konečné zkáze. Bez duše lze po smrti žít ještě staletí, snad i tisíciletí - ale věčně ne. Kdyby tělo bylo sebe lépe balsamováno a mumie sebe lépe ukryta, času neodolá. - Ať posmrtný život bez duše jest jakýkoliv, jest jisto, že pozvolna bledne, bledne, až zhasne. Veliké štěstí se znenáhla umenšuje, stane se malým štěstím a malé štěstí rozplyne se ve lhostejnosti. Bouřlivá láska ztichne a tichá láska zanikne ve lhostejnosti. Všecko zmizí; jen vítězná lhostejnost zmocní se ducha a rozdrtí jej ve svých pařátech. Uniknouti jí může jen ten, kdo stane se bohem. - To jest lidská pravda!

A jaká jest božská pravda? - Jest vůbec možno, aby byly dvě pravdy? Přece pravda může býti jenom jedna a ta druhá pravda jest lží, není-li jen částí pravdy první! - A jak může pravda zabít? Pravda zahání pochybnosti, osvětluje ducha a rozmnožuje jeho vědění; a vědění nezabíjí! - A kdyby snad přece zabíjelo? - Což nejsem silen? - Nebo jsem snad sláb? - Jakou sílu míní Nebova kniha? - Nepodává-li o tom zprávy kniha první, jistě bude o tom mluvit kniha druhá! - Což nemohu přestat čísti, až se dovím o jakosti této síly, shledám-li, že jí postrádám?

Tyto pochybnosti pronásledovaly neustále ducha Amen-nachtova. Mnohokrát odhodlal se knihu čísti, mnohokrát již svitek rozvínoval, ale zase jej svinul a odložil, aby za krátko zase pokušením byl sváděn. Od žní do žní zápasil, až konečně podlehl. Jednou rozvinuv svitek neodolal, dal se s tlukoucím srdcem do čtení a zapomenuv na všecko, četl, až dočetl.

Nadpis druhé knihy zněl:

„Kniha o tom, jak žít a co činiti jest tomu, kdo mluvit chce s bohy, aby oznámili mu božskou pravdu a po odchodu z této země přijali jej do svého sboru.“

Kniha skládala se ze tří částí, z nichž první jednala:

„O přípravě to jest: uvolňování pout, jež vážou ducha k tělu.“

První úlohou připravujícího se k velikému cíli bylo odříkati se všech požitků. Odříkání se však samo o sobě nemělo ceny, nevedlo-li

k úplnému zániku touhy po požitcích. Dokud připravující se požitky pokládal za požitky, dokud nepohlížel se stejným klidem na krásnou nahou tančící dívku jako na špinavého, sešlého, belhajícího se starce, dokud cítil rozdíl mezi chutí pečené husy a chleba z papyrových stonků, dokud severní vánek byl mu příjemný a polední vedro tísnivé, dotud nebyl schopen přiblížit se velikému cíli.

Teprve když úplně odumřely tělesné žádosti připravujícího se, když vnější svět nepůsobil na jeho city, byla zpřetrhána pouta, svazující ducha s tělem, a duch spojený s jiskrou Reovou dostal se do stavu, v němž byly částice Reova zářícího těla, jež stavše se bohy, vznesly se na nebe k tomu, od něhož pocházely.

Druhá část jednala:

„O sesílení jiskry Reovy.“

Když duch byl úplně od těla uvolněn, mohl připravující se k velikému cíli přistoupiti k provádění druhého úkolu, jímž bylo: sesílení jiskru Reovu. To dalo se dvojím způsobem: Připravující se rozdmýchával záři své jiskry a připojoval k své jiskře jiné jiskry; neboť jiskra Reova, jedinému člověku náležející, jest slabá a nemůže se odvážiti vejíti ve styk s velikými, mocně zářícími částmi Reova těla, jaké mají bozi, aby nesplynula s nimi, a duch nepropadl zkáze.

Sesílení záře vlastní jiskry lze docíliti potlačováním lidského sebevědomí; neboť lidské sebevědomí jest mocným poutem mezi hmotou a jiskrou Reovou, a jen zlomení těchto pout může očistiti sebevědomí ducha od hmotnosti a přiblížit člověka k bohům.

Rozdmýchá-li člověk světlo své jiskry až do oslňující záře, slétají se cizí jiskry, uvolněné od duchů k jeho jiskře, spojují se s ní a zvětšují její záři.

Když jiskra připravujícího se je shlukem připojených jisker náležitě sesílena a potlačením lidského sebevědomí skoro až k úplnému jeho zániku rozzářena tak, že vyrovná se bohům, stal se připravující se dokonalým a může se odvážiti vejíti s nimi ve styk.

Třetí část jednala:

„O spojení s bohy a vstupu do jejich sboru po odchodu z této země.“

Když dokonalý chce vejíti ve styk s bohy, připraví se k tomu dlouhým postem, rozdělá oheň ze svatých vůní, nasype do něho různých sušených bylin a vdechuje páry, vyvíjející se při jejich spalování; tím zbavuje jiskru Reovu posledního pouta, jež ji k zemi váže; takže může se vznést k nebi a duch s ní spojený může rozmlouvati s bohy. Když oheň dohasne, vrací se zase jiskra Reova s duchem na zemi.

Chce-li dokonalý ve sboru bohů trvale zůstat, počíná si stejným způsobem, rozdělá však oheň větší a úplně čist lehne si do něho; pak dospěje k velikému cíli a stane se bohem, jenž žíti bude na věky.

Předpisy o sbírání a přípravě vůní a bylin potřebných k roznícení ohně, jehož účelem jest spojení jiskru Reovu s bohy, a přáním připravujícímu se, aby se dopracoval dokonalosti a dospěl k velikému cíli, končila se kniha.

Mnohokráte zastihlo vycházející i zapadající slunce Amen-nachta zadumaného nad obsahem Nebovy knihy. - Poznati božskou pravdu, státi se bohem a povznéstí pak i ducha Merit-ites ke stejné vznešenosti! K dosažení toho cíle byl hotov podniknouti všecko; ale varovná slova Nebova naplňovala jeho srdce tísni: „Budu moci se státi tak silným, jak božství toho vyžaduje? - Svět mne již dávno neláká a touha po spojení s Merit-ites nemůže býti překážkou k dosažení velikého cíle! - Co mne očekává po odchodu z pozemského života? - Nepůjdu-li za velikým cílem, pak údělem mi bude život tam za branou duchů, život, neustále blednoucí až do konečného zhasnutí. Nastoupím-li cestu, vedoucí k božství, buď budu bohem, nebo zhasnu o něco dříve, než bych zhasl, jsa stínem. - Co tedy činiti? - Bojovati o věčné božství a o božství sestry Merit-ites či zaniknouti?“

Jakmile duch Amen-nachtův dospěl až k této otázce, nemohlo býti pochybnosti o tom, jak na ni odpoví. Jeho čelo se vyjasnilo, váhavost jeho srdce se rozplynula v nic, když rty jeho podlehnuvše proudu myšlenek, samovolně zašeptaly: „Já i ty, Merit-ites, budeme bohy!“

Několikrát rozlil Nil své vody po obou zemích a svaživ vyprahlou půdu, aby poskytovala pokrmu lidem i zvířatům, vrátil se zase do svých břehů. Mnohokrát rolníci zorali a osili svá pole zúrodněná záplavou, požali obilí a zrní mezky vydupané odvezli do svých sýpek, aniž Amen-nacht, úzkostlivě šetřící všech pravidel připravujícího se k velikému cíli, zpozoroval úbytek lidského sebevědomí nebo vzrůst svých sil.

Jednou, když slunce chýlilo se k horám západním, vyšel si na procházku podle Nilu, a když slunce skončilo svou denní pouť, usedl na břehu, přemýšleje o svém cíli. Náhle vyšel na východě bílý měsíc a hladina řeky zatřpytila se, jakoby byla protkána stříbrnými nitkami, jež se trhaly a zase navazovaly, proplétaly se, mizely a znova se objevovaly s tichým šumotem.

Amen-nacht díval se na hru vlnek světlem prosycených a znaven jsa přemýšlením, oddal se jen tomuto pohybu, lesku a šumění. Všecky tyto tři dojmy splynuly mu poznenáhlu v dojem jediný, takže nedovedl jeho složky od sebe rozeznati, a dojem tento vlnivě rostl a zase se zmenšoval a vyplnil jeho nitro tak úplně, že nepocítoval mimo něj nic jiného.

Jak dlouho tento stav trval, nebyl by mohl Amen-nacht říci zrovna tak, jakoby nebyl mohl popsati jakosti tohoto vlnivého dojmu. Když vycházející slunce vrátilo mu sebevědomí, nebyl by se divil, kdyby mu byl někdo řekl, že uplynula hodina od okamžiku, kdy usedl na břeh, ale nebyl by se také divil, kdyby mu řekl, že proseděl na břehu Nilu celý týden.

Od té doby chodil Amen-nacht každodenně večer k řece; stav tento dostavoval se pokaždé a pokaždé cítil Amen-nacht těsnější splynutí své s oním vlnivým dojmem, takže brzy nedovedl rozeznati, co z toho stavu je cizí příčina a co jeho vlastní cit.

Než měsíc po třetí objevil se na nebi v úplném svém lesku, stav se úplněkem, ocítal se Amen-nacht v tomto stavu často i za denního světla z různých příčin.

Pozoroval-li ve stínu sykomory paprsek slunce, proplétající se větvemi a listím, zdálo se mu náhle, že se začíná zmenšovati a

zmenšuje se až v bod, jenž zmizel ve slunečním paprsku, rozplynuv se v nic.

Jindy zase, když stál na střeše chrámu a pozoroval denní ruch v okolí, na Nilu i na obou jeho březích, zaslechl zpěv skřivana, vysoko nad ním se vznášejícího. Zdálo se mu, že roste a roste, až obsáhl vesmír, jenž se zcela rozechvěl zpěvem skřivana; a v tom zpěvu rozplynul se konečně celý vesmír i Amen-nachtovo sebevědomí.

Stavy tyto dostavovaly se čím dále tím častěji a rychleji. Stačilo jen, upoutal-li na okamžik svou pozornost na nějaký malý předmět, nebo poddal se něčemu rozsáhlému, jako tmě, poušti, řevu dravé zvěře z daleka se nesoucím nebo vánku větru, aby jeho sebevědomí se rozplynulo v citu, jenž jej ovládl.

A jednou, když se rozplynul v rostoucím šeru svého obydlí, cítil, jak ticho a nehybnost šera se soustřeďuje a do pohybu uvádí jeho zhaslé sebevědomí. Za chvíli se šero rozplynulo a on zpozoroval, že se vznáší ve vzduchu, ale současně také viděl svoje tělo nehybně sedící v křesle a cítil svoji nehybnost. Toto rozdvojení nenaplňovalo ho podivením a věděl hned, jak užívatí své nové schopnosti, které dosud postrádal, jakoby už byl kdysi v tomto stavu. Vzpomenuv si na Merit-ites, byl okamžitě před vchodem na onen svět v hrobce svého otce. Viděl sice kamennou bránu zavřenu, ale viděl skrze ni i skrze temnou chodbu za ní besídku na břehu podzemního Nilu a v ní Merit-ites ležící a plačící. Cítil její pláč tak, jakoby plakal sám, a cítil její bolest tak, jakoby to byla jeho vlastní bolest. I její myšlenky zdály se býti jeho myšlenkami: „Řítíš se do zkázy, miláčku můj! Zastav se na pokraji bezedné propasti, jež hrozí tě pohltnouti a navždy vyrvatí z mého náručí! Hled! Hrozná byla to, co jsem na zemi vytrpěla, ale hroznější jest to, co trpím nyní, bojíc se o tebe. Víš dosti již, více, než jest k našemu posmrtnému životu třeba. Nechtěj věděti více, neboť pravda zabíjí!“ Tato slova připomněla Amen-nachtovi Nebovu knihu, a okamžitě ocítil se v knihovně. Skříňka, v níž byla uložena, sama se otevřela, kniha sama vystoupila, rozvinula se, a před očima zastkvěla se mu - jakoby ohněm napsaná věta: „Toho však, kdo jest sláb a božské pravdy nesnese, ona zabije!“ Tato dvojí výstraha jej zastrašila; vzpomněl si na své tělo a vznášel se zase nad ním ve svém obydlí. Jeho vědomí přeneslo se do nehybného těla, on otevřel oči a spatřil neurčitý světlý přízrak, vznášející se v pokoji, jemuž světlosti rychle ubývalo, a současné vracely se do jeho těla síly a život. Když nabyl zase úplného lidského sebevědomí, nevěděl o ničem, co se s ním dalo; pamatoval se jen na ticho a rostoucí šero.

Od té doby pozoroval, že síly jeho, jež nejsou údělem člověka, rychle rostou. Pozoroval, že jeho duch může zrovna tak ovládati duše a pomocí jich těla jiných lidí, jako duši a tělo vlastní. Přál-li si, aby někdo něco vykonal, nebylo mu třeba vydati rozkazu; stačilo, aby jen chtěl, a jeho vůle se splnila, aniž jednající člověk měl tušení, že vykonává cizí rozkaz a ne své vlastní přání. Jeho duše - Reova jiskra - obdařena byla mocí vábiti k sobě jiskry jiné, jako rozžatá svítilna vábí v noci mušky, jež slétajíce se k ní a obletujíce ji, nalézají v jejím plamenu svoji smrt.

Zemřel-li někdo v okolí místa, kde se zdržoval, nebo někdo, jež znal, cítil okamžitý vzrůst své duše s svých schopností. Tak jeho moc neustále rostla, lidé stávali se mu hračkami, snáze a snáze ovládatelnými, až stalo se to, co ukázalo mu, že není již pro něj na světě místa mezi živými.

Jednou večer vyšel si na procházku k Nilu a usedl na kmen poražené palmy, jsa úplně zakryt houštím na břehu rostoucím. Zadíval se do vln, chtěje uvolniti tělesná pouta svého ducha. Byl však vyrušen šploucháním vody a spatřil nedaleko břehu člun, v němž seděli dva mladí lidé, muž a žena. Nedaleko místa, kde Amen-nacht byl skryt, vystoupili na břeh a nemajíce tušení o přítomnosti třetí osoby, objali se a líbali. Amen-nacht nedovedl se již soustřediti a upjal svoji pozornost na ně, přemýšleje o jejich citech a svých citech k Merit-ites, přirovnávaje to, co bylo kdysi, k tomu, co jest nyní. A tu pozoroval, že jeho jiskře Reově přibývá síly a že současně projevy vzájemné něžnosti obou milenců poznenáhlu ochabují, až docela zhasly. Amen-nacht, divě se tomu, přál si je spatřiti blíže; duch jeho ihned sklonil se až k nim s spatřil dvě mrtvá těla, chladnoucí v těsném objetí, jejichž ústa blahem se usmívající spojena byla v posledním nedokončeném polibku.

Amen-nacht zhrozil se toho, co se stalo. „Vypil jsem jejich duše!“ - zvolal a dal se na útěk z místa, kde seznal, že bůh nemůže žíti mezi lidmi, nemá-li bez své viny státi se obojakou bytostí, někdy dobrou, jindy zdánlivě zlou, jak bohové se lidem jeví. Přesvědčen jsa, že nemůže a nesmí mezi lidmi zůstat, a rozpomenuv se na opuštěný člun milenců, vrátil se k němu, vsedl do něho, přepravil se přes Nil a dal se na cestu k západním horám.

Mnoho dní a mnoho nocí bloudil Amen-nacht po pustých hřebenech západních hor, ubíraje se neustále k jihu, na místo, které mu vyhlédl jeho duch za sídlo, v němž měl dokončiti svoji přeměnu v boha.

Každodenně večer, když odpočíval po překonaných útrapách namáhavé cesty, zatím co v okolí rozléhal se řev šelem, dychtících po kořisti, duch jeho opouštěl tělo a přenášel se přes hory a údolí do kotliny, obklopené se všech stran strmými horskými stěnami, již bublající potůček čisté, chladné vody, vyvěrající ze skály, proměnil v nádhernou zahradu, v níž rostlinstvo výtečně vyživované bujelo tak, že dosahovalo neobvyklé mohutnosti, a květy jeho zbarveny byly pestřeji než kdekoliv jinde. A tento pohled vzpružil Amen-nachtovy tělesné síly k další pouti.

S počátku pomalu ubývalo cesty, kterou mu vyhledával duch jeho každodenně pro příští den, ale čím dále tím rychleji ubíhala mu cesta, až konečně jednou večer stanul u svého cíle. Po úzké cestičce, vinoucí se po boku strmých skal, sestoupil až k těsné průlině mezi dvěma útesy a po několika stech krocích stanul na severní straně údolí asi 3000 loket dlouhého a 1500 loket širokého, majícího tvar oválu.

Byl to čarovný pohled. Západní stěny a část údolí byly již skryty ve stínu; jen ozářené koruny palem vznášely se nad tmou, pronikavě odrážejíce se od východních stěn, jež zářily, jakoby byly ze zlata a mědi, a část údolí přiléhající k nim skvěla se sytě zelenými barvami nejrůznějších odstínů jako malachitová deska, posetá drahokamy všech barev.

Zde tedy v odloučenosti od všeho lidstva, mezi nímž nemohl již žíti, dokončí svoji průpravu ke stykům s bohy, stane se sám bohem a učiní bohyní svoji sestru Merit-ites.

Přešel údolím napříč k jeskyni v jižní stěně skalní, jejíž vchod pod korunou sykomory zakryt byl kvetoucími keři, vešel dovnitř a ulehl ke spánku, aby osvěžil své síly, pokleslé námahou cesty.

Probudil se, když slunce stálo již vysoko nad obzorem, vyšel z jeskyně, usedl pod korunou sykomory, jež chránila jej před palčivými paprsky slunce, a rozhlížel se po kotlině. Shledal, že slunce, voda a

úrodná země opatřila údolí toto vším, čeho potřeboval k svému skrovnému živobytí, a k dosažení svého cíle.

Nasytiv se krásy, jež jej obklopovala, vstal a dal se na obchůzku po údolí, aby hned hledal rostliny, jejichž páry měly dokonati odloučení ducha spojeného s duší od pozemského těla.

Celý rok uběhl, než Amen-nacht nasbíral a upravil z některých rostlin mladé lístky, z jiných květy, šťávu nebo plody podle předpisů knihy Nebovy, a protože byl si vědom, že jeho duše rozzářena jest tak, že dovede překonati všechny překážky stojící jí v cestě, odhodlal se k poslednímu činu.

Celý týden nic nepožil a posledního dne ani nepil. Večer připravil v jeskyni malou hraničku dříví, a když úplněk dostihl vrcholu své dráhy, zapálil ji. Když se rozhořela, nasypal na ni předepsané sušené rostliny, vylil do ohně směs několika šťáv a naposled vsypal do něho prach z předepsaných plodů. Hustý dým vystupoval z plamenů vzhůru ke klenbě, sestupoval vlnivě dolů, plazil se kolem stěn a hadovitě obtáčel Amen-nachta a planoucí hranici, z níž vyšel.

Veškeré vnitřní síly Amen-nachtovy napjaly se do krajnosti, když vdechl první kotouček svatého očišťujícího dýmu, a přece ještě rostly tím více, čím více houstl dým, vyplňující jeskyni. - Amen-nacht cítil, jak mu ubývá tíže. Jeho zrak i sluch se neustále zbystřoval, ač oči se mu zavíraly a tělo stávalo se stále nehybnější.

Náhle spatřil v prostoru nad ohněm světlý bod, jenž ustavičně rostl, až proměnil se ve žhoucí hmotu, jež naplnila celou jeskyni. Když dotkla se jeho těla, duch jeho se uvolnil, opustil tělo a vniknuv do vnitra žhoucí hmoty, rozšiřoval se, až hmotu tu úplně vyplnil. Ta nepřestala růsti, nýbrž pronikala do skalních stěn jeskyně, které jí nepřekážely, a vyplnivši celou skálu, šířila se dále do prostoru, ozařujíc okolí na mnoho mil daleko. Amen-nachtův duch i jeho žhoucí duše rostly bez ustání, a Amen-nacht viděl, slyšel i myslel celým svým novým tělem. Nabyv konečně rozměrů, proti nimž pyramida krále Chufu byla malou hračkou, odloučil se Amen-nachtův duch spojený s duší od země a zaměřil k bohu Totovi, jenž v plné kráse plul po nebeské báni.

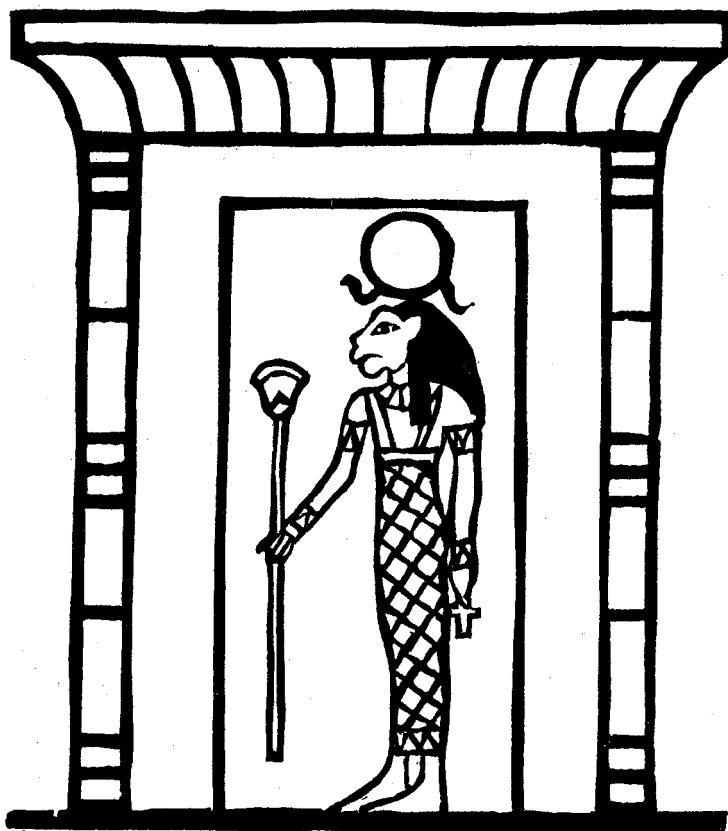
Spočátku pohyboval se pomalu, ale pohyb jeho byl stále rychlejší, až konečně letěl závratnou rychlostí k měsíci, jenž neustále rostl. Brzy Amen-nacht poznal, že duše Totova jest mnohem, mnohem větší než duše jeho, a pojala jej hrůza před tím, co se stane. Vzpomněl si na Merit-ites, na její výstrahu, a před zrakiem jeho objevil se obraz besídky,

zarostlé bujným, kvetoucím rostlinstvem na břehu podzemního Nilu, a Merit-ites zoufale plačící a vztahující k němu své rozepjaté ruce.

Chtěl se vrátiti, ale neměl již v moci rozpoutané síly své duše. Obraz se rozplynul a on spatřil zase boha Tota, ohromný zářící oblak zakrývající celé nebe, k němuž se řítí rychlostí myšlenky. Již neměl pochybnosti, jaký bude jeho konec. Vzpomněl si, jak kdysi vypil duše milenců na břehu Nilu; tak také Tot pohltí duši jeho, ubohého červa, jenž ve své slepotě myslil, že může se státi bohem. Jako on neměl viny, že zbavil života milence, kteří netušíce své zkázy, přiblížili se jeho mocné duši a zanikli v ní, tak ani on nemohl viniti Tota ze své zkázy, kterou sám zavinil. Sám se zahubil, sám sebe připravil o šťastný posmrtný život v náručí sestry své Merit-ites, sám vydal zoufalství jejího ducha.

Ta myšlenka zdrtila jej úplně. Jako hlemýžď svinuje se do své skořápky, tak shroutil se, odvrátil svou pozornost od příšerného vnějšku do svého vnitra a soustředil ji na jedinou představu své sestry Merit-ites. Ale představa ta byla velice mlhavá; obraz její neměl ani kontur ani barev. Brzy pozbyl vědomí, že byla jeho sestrou, jeho miláčkem, pak zapomněl, že byla ženou, pak nechápaje rozdíl mezi člověkem a neživou hmotou, měl jen představu o čemsi, co za krátko se rozplynulo v nic, s pak nastal konec.

Duch Amen-nachtův, zbaven byv sebevědomí, ocitl se zase u svého mrtvého těla v jeskyni v horách západních. Nevěděl, kdo jest, ani kde jest, neboť všechny jeho lidské myšlenky a city vyhasly. Žil animálním životem, očekáváje svůj konečný zánik tak, jak líčí kniha mrtvých život duchů, kteří nenašli milosti před tváří Osira, vládce říše mrtvých.